

Om Snegling.

Att betrakta en snegling.

(En filosofisk betraktelse.)

Om människans blick och dess betydelse i alla möjliga sammanhang finns det så mycket skrivet, (av bl.a. **Sartre**)att man rimligen (!) inte - vid första eftertanken - kan få för sig, att det skulle finnas mer att säga. Men det är ju alltid möjligt att det gör...

Vad jag länge fascinerats av är den blick, som kallas snegling. Och väsentligen har vi nu förflyttat oss från seendet, - det som **Sartre** talar om i *L'Être et le Néant* -, som något som bekräftar min och din existens och kunskapen om denna existens, till att tala om hur man betraktar varandras seenden!!!

Människans *blick* är ett tecken på att hon ser. Människans blick är det seende vi ser hos en annan. Blicken är alltså antingen

A.): ens egen, den ser man inte,(andra ser den) men det är ens blickande, ens blick såsom seende för att se, för att se efter, se på. ,
eller

B.) en annans blick, som man antingen ser rakt in i eller observerar s.a.s. från sidan. (Ofta möter man ju inte en annans blick. Ibland är man tre eller fler, och det finns i en mängd sammanhang gott om tid, och skäl, att betrakta en annans blick s.a.s. från sidan. Den avvända blicken är egentligen mer vanlig än den motvända, (den du ser in i) - men det är sällan man läser något om den avvända blicken i all denna litteratur om blicken som finns.)

Även i A.) har man sina val(eller inte: man har den blick man har, ibland den man förtjänar...) : man har inte bara en blick, utan man har tankar och känslor i ordning eller oordning bakom, elementärt uttryckt.

Seende är ganska lätt att lära sig , åtminstone i en ärlig omgivning.(Annars - om man blir rädd - så lär man sig att inte se - i den grundläggande meningen av uppfatta, percipiera....). Som en blick icke i sig kan ljuga, men vara riktad, vara nyfiken, ömsint, hånfull, stannande, flyende , vara allvarlig, vara av en djup natur (knappast konstlös, om man icke talar om teatralitet, "blickspråk") - så menar jag, - inte alls originellt - att det att se (även blinda ser!), - såsom en enskildhet, är en grund för mänsklighet . Ungefär så som jag vill se språket, när jag lärt det, när jag har det, och när jag hör det talas, med alla tonfall... ordning och oordning bakom, och så vidare - elementärt uttryckt -, som något av en parallell.

Och man behöver ju inte skämmas för sin dumhet i blicken, eller språket. Man har den blick man har, det språk man har.

Försök nu inte att förstå denna blick. Det blir fiasko, garanterat. Du kan icke själv betrakta din egen blick, se den i sitt uttryck!

En blick som skydd är att icke skydda sig, - Sök hellre då förbluffa den, som tar din dumhet som en enkel historia, med din föregivna dumhet... (En blick har inte enbart med *ögat* att göra, men det är – delvis - ett annat ämne...)

. Några exempel kan belysa sneglingen, den avvända blicken, och mina kommentarer till exemplen jämte exemplen utgör innehållet i denna essä. Så inleder jag med :

Ex. I. Undvikande snegling inför Makten,

Makten som förhör sig om en någons förhållanden,- ; inför mängden kan vi se någon vända bort en del av sitt ansikte från makten (den obehagligt utfrågande } men bibehållande blicken i en snegling, för att inte förlora sitt ansikte, - han sneglar alltså inte makten i ansiktet, inte mitt upp i det, ty det överstiger mänsklig förmåga att snegla någon mitt upp i ansiktet...! Det hela är alltså ett elände och eg. för mycket för båda i situationen, varför både makten och någon rodnar, och makten slätar över med ett "Det var ju ingenting" , vilket det ju var just var.

Ex. II. Överenskommandets snegling.

När de båda andra, några två, nu tagits in från gatan av makten, som funnit dem utanför ett trasigt skyltfönster, och frågan kommer från förhørsledaren, ett vänligt vakthavande befäl: "Vem slängde stenen?", utan biblisk anspelning, när de då sneglar på varandra, båda misstänkta, båda förnekande ,då är det nästan som om sneglingen ,också i sin ömsesidighet, rent fysiologiskt hjälper till att hos båda hålla alldeles stilla varje del av det övriga ansiktet. Endast sneglandet lever . Icke "med en min" förråder de sneglande två varandra. Förråder en, då är det ju klart med den ene, och med den andre, - med båda två... De rodnar heller inte ens. De båda är i ett viktigt - från allt annat isolerat - förbund: kort sagt: den, som avslöjar något i just det läget, är värre än ...en rätta!(Detta senare avslöjas dock ej i sneglingen.)

Ex: III. "Ingen ser mig väl!?"

Sneglingen "Ingen ser mig väl nu!?" (i denna skam), när man helst av allt på jorden inte vill bli sedd, och just därför, *just för en sneglings skull, blir sedd*, är den största av alla sneglingar, den sämsta av alla dåliga sneglingar och brukar leda till katastrof. Av allt på jorden inte detta! (När jag kastar förbjudna sopor, när jag placerar en kråka under bordet...)

Ex. IV. "Är nån ikapp mig?"

(Vi börjar väl nu så smått få upp ögonen för blicken...) *Jag vet*, och det är ju viktigt...., att det sneglande som är vanligast och som anses tillåtet och aldrig skamligt, är det som förekommer mest. Det kan vara t.ex. på bana i löpning och vid paddling i Olympiska Spel o. dylikt .. Ibland *förlorar man på att snegla*, ibland kan man vinna på det.... i adrenalin. Vissa , det är intressant...., kan antagligen inte vinna (eller förlora) utan att först ha sneglat. Det gäller i annat än sport och världsrekord ... det är en överlevnadssnegling . Ibland är det förödande att snegla så. Tänk att få en riktigt *otäck snegling* tillbaka. Man kan stelna av

skräck mitt i loppet. Det är att rekommendera, att man före loppet bestämmer, om snegling (liten eller stor) skall få förekomma från ens egen sida. Detta var så ännu en form av detta fenomen: snegling.

V. Ännu vanligare är att snegla - begärets snegling - efter mat, ellerefter skönhet. Jag sneglar och ser, till exempel:

" Hon var underbart välväxt, och hon hade ett hår som i tunga, gyllene vågor föll ända nedom knäna, då hon löste upp det, men ingen kallade henne en skönhet. Hennes ansikte hade ingenting som var vackert utom ögonen, och egentligen icke själva ögonen - de var små och grå - utan blicken, denna gåtfulla blick som samtidigt var orolig och djup, det ena ögonblicket bekymmerslös, nästan djärv, det följande tankfull och tungsint. Den hade en säregen glans till och med då hon satt och pladdrade om de mest betydelselösa ting." (ur *Fäder och söner*, av **Ivan Turgenjev** (1862))

VI. Lärandets snegling.

Vi alla kan antagligen *inte lära oss någonting alls*, om vi inte sneglar, (Det är som om vi skulle kunna tala utan att nånsin lyssna.) – eller – om vi nu inte blygs – om vi inte ställer oss och tittar på. Om vi tänker på det: *Kommer inte hela människan ur en snegling*, när allt kommer omkring ? Den omätbara, den obestämbara, den utopiska människan... varur uppstiger inte en så märklig varelse som människan, *om inte ur en snegling...?*

Om att bli förvånad inför detta och med vitt uppspärade ögon säga: Men detta är ju bara ännu en sådan där groteskt uppförstorad psykologi !!! Om att samtidigt inte vara helt säker på saken. Och snegla lite på den. (*Tvivlets snegling.*) Och sen snegla åt det andra hållet: Kanske blir jag - eller någon - helt lurad nu, mitt i sneglingens psykologi ?

VII. En uppvisad snegling.

Snegling är ett sätt att se, i sitt sammanhang, men vi blir också påmind om (det blir lite á la **Dickens**) att ögon också är till för *att synas med*. Du, jag, eller vi alla, behöver ögon, som ser, även när de syns, och när de syns, så är det inte ovanligt att hela vår kropp understödjer en viss blick eller ett sätt, som vi kanske, ibland med stor medvetenhet, ibland utan den ringaste medvetenhet , på så sätt förstärker.

Ibland behöver faktiskt ögon ses, (i det sociala spelet , även hos djur) blickande eller inte, ibland är de tillsammans med kroppen en enda blick i så hög grad, att vi icke behöver vara seende för att folk skall säga: ”En sådan blick han hade!” eller ,tvärtom : ”Han hade ju ingen blick!” (Och här är det ingen som är oftalmolog. Det är i mänskligt umgänge en oskriven lag, detta : man tittar icke uppå en människas ögon som ting, som utsidor av glober. Den, som bryter mot denna lag, betraktas som något av ett monster.)

... Jag tar upp något här, som kan tyckas sökt - men ämnet är o. förblir snegling , - att se åt sidan utan att vända på huvudet at det håll man ser. (Man ser vinklat.) Och jag reduplicerar d.v.s.: *jag ser på sneglingen med en snegling...*

Vissa människor visar stolt upp sin snegling i medvetenhet om att de har t.o.m. *en vacker snegling.*(Ytterlig fåfänga.)

Vissa människor – särskilt sådana i extrem fara, eller extrem stolthet - *tillåter sig inte* att snegla. (Många djur sneglar aldrig. En del kan det inte ens. Komiskt nog. De är därför ”vad de är” i en högre potens....) Man sneglar, eller sneglar inte, utifrån den kämpandes, smartes, räddes, tvekandes, sökandes, eftertänksammes o.s.v. position. Av många orsaker och många skäl. Medvetet eller omedvetet.

. Men sneglingen är mångfaldig: vid sidan av de nämnda finns andra, som är seende inåt i en slags andlighet.

VIII. Den andliga sneglingen.

Betraktad. Vi sneglar på andra för att lära oss hur de gör, andligen. (Som vi härmar pratet.) (Du milde vad vi sneglar!...)

Vi ser på en mästare,(ingen auktoritet, endast en mästare, d.v.s. *en som kan ...*) Angående en mästare och hans förhållande till hans typ av snegling: Det vore synd om vi inte gjorde detta grundligt och långtgående: Om mästaren en gång har sneglat på det yttre, så har efterhand en egendomlig känsla inifrån, en darning eller en rysning mer och mer börjat tilldra sig uppmärksamheten och han har sneglat inåt.

Mästaren har interioriserat sin kunskap (från sin snegling mot det yttre) och genom förfining, ordning och oordning , och på sätt vi inte har en aning om, så har mästaren börjat se saker som aldrig förr setts. Han sneglar sen mer och mer inåt.-----

Vi ser mästaren – Mästaren - dagligdags. *Där* går han. (”Precis som vi...”)

När han sneglar, så är det inget märkligt med det. Han är en alldeles vanlig mästare med sin dubbla snegling. Sneglar han på en vattenpuss, så ser han vad jag inte ser. Han ser betydligt mer. Som om han såg runt ett hörne.

Bestämd i sitt val av liv som han är, utvecklar mästaren sig själv, sitt skapande och förändrar sin snegling gradvis inom det sociala fält han lever. Snegling är ju , som vi ser det, i stor del (!) social; betänk den som sneglar ensam ?(Den *ensamme* sneglaren är ju helt tragisk. Vi kommer till honom senare – tyvärr endast i teorin.)

Ett distinkt drag hos mästaren är naturligt nog att denne finner ,tvångsartat – ja, sin största glädje i att utveckla sitt mästerskap. Det är svårt att inringa en mästars tillvaro. Konst har bl.a. den egenheten att konstnären aldrig spelar den sista tonen, aldrig drar det sista penseldraget. Döden avbryter honom, - sårar på mästaren och hans konst. En död mästare har jämt oskrivna böcker, alltid en halvfärdig sonat liggande... Han är som ett pågående mirakel och en historisk normbildare, en investerare i Andens historia...

Sneglingen på mästarens snegling är kontakten med dennes Vilja till norm. Normen kan inte dekonstrueras på grund av det ständiga i processen, det tillblivande som nästan som

rinnande/strömmande blod finns kvar i det som inte blev färdigt; och allt detta är också som ett pågående historiskt tecken till de små *mästarna in spe*, de som kommer att följa genom att bryta mot sättet, och mot normen i visionen om vad i konsten konsten nu var. Var den nu var. (Man får dock aldrig glömma att på en Mästare snegla kritiskt!! Detta glömmas ofta bort. Hic: denna snegling är lite farligare än många andra.)

Kort sagt: genom att betrakta en mästaressnegling kan du få en glimt av vad den ser. Genom nästan en *unio mystica*.

IX.. Den koketta sneglingen. (Förförändets snegling. Den "meningsfulla" förmedlande, löftesrika.)

I en essä med titeln *Den talande blicken och det tysta tilltalet* (i boken *Blicken och tilltalet*, 1986) för **Benkt-Erik Benktson** fram sin syn på bl.a. **Sartres** berömda "regard"-kapitel i *L'Être et le Neant*, men har också - som kontrast - med i essän bl.a. ett citat av **Georg Simmels** framsynta *Philosophische Kultur*, (1919) ur kapitlet: "*Die koketterie*".(s.97.) : ""För koketteriet i dess mer banala framträdande är blicken ur ögonvrån karakteristisk, ur ögonvrån, med halvt bortvänt huvud. I den blicken ligger ett bortvändande, som dock samtidigt är förbundet med ett flyktigt givande av sig, ett momentant riktande av uppmärksamheten mot den andre, som man i samma ögonblick symboliskt drar sig undan genom att rikta huvudet och kroppen åt ett annat håll. Denna blick kan fysiologiskt aldrig vara längre än några få sekunder, så att i dess vändning mot någon dess vändning bort redan är preformerad såsom något oundvikligt. Blicken av detta slag har det hemlighetsfulla och förstulnas lockelse, som inte kan bestå i längden, och i vilket jaet och nejdet därför oskiljbart blandar sig. Den fulla en-face-blicken, innerlig och långtande som den är, har aldrig detta specifikt koketta."

X. Sneglingen som en ren längtan.

Det är ganska lätt att visualisera en längtans snegling, och att dessutom leva sig in i den, med (det inbillade) minnet av en självupplevd sådan...kanske en snegling från en ung, osäker människa riktad mot ett "begärsobjekt", en annan människa, en människa som upplevs som ett levande mirakel av ren skönhet - ... det handlar om förälskelse!) som man med sina armar vill omsluta. Sneglingen får sin mer exakta karaktär av det mått av realism eller brist på realism - det mått av dröm - som finns aktuellt i subjektet. Det är alltihop sådant, som vi lätt kan se för vår inre blick.

Låt oss säga att realiteten är liten - hoppet svagt - och att subjektet är medvetet om detta! Då försjunker det i sin snegling och njuter, trånar och ...lider ljuvt i sin snegling. Denna är full av sentimentalitet, men på samma gång av tillförsikt om en förändring av sakernas tillstånd. I en nära framtid skall sneglingen - förvisso - förändras, Men, än så länge 'r allt mycket väl som det är (tryggt), och denna snegling följer så subjektet ända till dess nattens mörker och ensamhet låter drömmarna ägna sig åt sina metamorfoser.

Ex. XI. Sneglingen som rädsla.

En nyckel till ett gott liv är *tillförsikt*, - att möta livet med en rak och öppen blick.
Det är inte alla unt. Ty man får icke tillförsikt om man icke har fått den av kärlek och trygghet i sin uppväxt... (tror vi).

Därför tillhör också till det mänskliga villkoret att ängsligt blicka. Vi har alla sett den, den skygga sneglingen som kommer ut från människan med självmedvetande, men som ändå är fundamentalt osäker med hänsyn till sig själv, till den grad att sneglingen knappt kommer ut. Den är snabb, duvlik, flyktig. Den är färdig att snabbt dras in igen, - för att sen placeras som blick mot golvet.

Det är rädslans snegling det. Från den kuvade människan. Den har sin grund i att hon kuvat sig själv i medvetandet om misslyckanden Hon hart - självmedvetet - accepterat sig såsom mindervärdig, som icke värdig mer än att snegla lite försiktigt på de andras liv. Denna rädsla är ju enkelt annan än den inför makten (Ex.I.), där en människa *står upp* inför makten med en snegling. Vägrar att vika, men bara inte kan (!) se den andre i ögonen (kanske skäms *å den makthavandes vägnar*...).

Att den skygga sneglings rädda människa är ensam, det inser vi. Men hon är dock inte så till den grad ensam som den, som är hopplöst ensam, som sneglar i total enskildhet. (Den tragiskt-vansinniga sneglingen.)

Ex. XII. Sneglingen som fundamental ensamhet .

Den som är utestängd helt från mänsklig gemenskap - som icke kan ge och inte kan ta emot -, som är enskild, har en tom, uppspärrad snegling. Där finns ingen längtan och heller ingen blyghet, ty de har försvunnit i vansinnets dunkel och kvar finns bara en snegling hän mot det Annorlunda, en tom, den totala ensamhetens snegling (med öppen mun). Och om vi andra (om vi är andra) inför den första, den skygga, rädda sneglingen, kan känna ömhet, så känner vi nog instinktivt bara obehag och rädsla inför denna vansinnets tomma snegling - och vi är hjälplösa - inför den och inför oss själva - när vi står i kontakt med den, så hjälplösa som denna snegling i sig själv är. (Världen är nu en gång sådan att vi alla kan bli galna – om vi icke redan är det. Den som inte är rädd för att bli galen borde nog snegla sig lite inåt oftare.)

XIII: Sneglingen som vansinne och vansinnig frihet.

I extas eller glädje kan man då och då - om man icke är i samma tillstånd själv - iaktta en snegling som är hälften rent vansinne, hälften ren frihet.

Kaj B. Genell 2008.

Copyright K.B. Genell 2008